

Miljöprövningsdelegationen
Länsstyrelsen Dalarnas län
791 84 FALUN

Yttrande

Datum 2015-02-17

Dnr 1.1.4-4687-2014

Ert datum 2014-12-22

Er beteckning 551-6345-2012

Ansökan om uppförande och drift av vindkraftspark i Hallbrån, Bollnäs kommun, Gävleborgs län

Miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen i Dalarnas län har remitterat rubricerat ärende med anledning av eventuell påverkan på världsarvsgården Gästgivars i Vallsta. Gästgivars ingår i världsarvet Hälsingegårdarna enligt beslut av Unescos världsarvskommitté 1 juli 2012.

I yttrandet kommenterar Riksantikvarieämbetet miljökonsekvensbeskrivningens och påverkansanalysens argumentation och bedömning av påverkan på världsarvet. Vidare beskrivs roller och ansvar gällande Världsarvskonventionen och världsarvens juridiska skydd. Riksantikvarieämbetet yttrar sig i egenskap av att vara den myndighet som har det övergripande ansvaret för att bevaka Sveriges åtaganden enligt konventionen och dess tillämpning.

Miljökonsekvensbeskrivningen

I miljökonsekvensbeskrivningen konstateras på sid 68 att vindkraftsparken till stor del kommer ligga i synfältet från Ljusnan. Särskilt nämns att påverkan på landskapsbilden från världsarvsgården Gästgivars kan antas bli påtaglig, då en stor del av siktfältet tas upp av vindkraftsparken.

Vidare görs bedömningen att de två vindkraftverk som står på Fångåsen medför kumulativ påverkan på landskapet. Särskilt nämns att siktfältet påverkas mer vid världsarvsgården Gästgivars.

Sökande har i en kompletterande påverkansanalys (2014) gjort en annan bedömning av vindkraftsparkens påverkan på världsarvsgården Gästgivars och riksintresset för kulturmiljö, Vallsta (X405, Arbrå sn), än i miljökonsekvensbeskrivningen. I påverkansanalysen bedöms den visuella påverkan som begränsad till vissa siktstråk. Riksantikvarieämbetet delar inte påverkansanalysens slutsats att vindkraftsutbyggnaden inte står i konflikt med Unescos hänsynskrav. Mot bakgrund av världsarvskommitténs tidigare ställningstaganden bedömer Riksantikvarieämbetet att en vindkraftsetablering i närheten av världsarvet Hälsingegårdarna kan riskera världsarvets status.

Riksantikvarieämbetet

Storgatan 41

Box 5405

114 84 Stockholm

Tel 08-5191 8000

E-post riksant@raa.se

Hemsida www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Plusgiro 599 94-4

Bankgiro 5052-3620

Riksantikvarieämbetets erfarenhet är att världsarvskommitténs hållning till vindkraftsetablering i och i närheten av världsarvsområden generellt är mycket restriktiv. Det framgår inte minst av beslutet om att föra upp Hälsingegårdarna på listan över världsarv. I beslutet rekommenderar världsarvskommittén statsparten (Sverige) att vara särskilt uppmärksam på utbyggnad och lokalisering av vindkraftsverk som kan ha en negativ påverkan på skalan och upplevelsen av världsarvet Hälsingegårdarnas omgivande landskap, se världsarvskommitténs beslut <http://whc.unesco.org/en/decisions/4811>.

Riksintressen för vindbruk och för kulturmiljö

Vindkraftverken i aktuellt projekt är tänkta att placeras inom ett område av riksintresse för vindbruk.

I närområdet till exploateringsområdet finns ett riksintresse för kulturmiljö *Vallsta* (X 405, Arbrå sn) som inrymmer berörd världsarvsgård och som påverkas visuellt av aktuellt projekt. Motiven för riksintresset anger *Odlingslandskap i dalgångsbygd* med rikt innehåll av fornlämningar och bebyggelse. (*Fornlämningssmiljö*). Miljökonsekvensbeskrivningen uppmärksammar att "uppförandet av en vindkraftspark kan kontrastera mot en forna och tidigare intakt kulturmiljö." (sid 68)

Vid bedömning av vilket riksintresse som har företräde har Sveriges internationella åtaganden betydelse. (Prop. 1997/98:45 del 2 s. 34 f.) "*Detta kan innebära att områden som Sverige genom konventioner har åtagit sig att skydda har företräde, t.ex. objekt som utsetts till världsarv*" (Vägledning för prövning av gruvverksamhet, SGU, 2013 s. 23).

Riksantikvarieämbetet noterar att Bollnäs kommun i ett tidigare ärende, med stöd i miljöbalken, i juni 2014 fattade beslut om att förbjuda uppförande och drift av två vindkraftverk på fastigheten Forneby 3:28, Bollnäs kommun. Bedömningen gjordes med hänsyn till att etableringen ger en uppenbar negativ påverkan på världsarvsgården Gästgivars och riksintresset för kulturmiljövården Vallsta (X 405, Arbrå sn) samt med beaktande av Sveriges åtaganden enligt Världsarvskonventionen.

Sveriges ansvar

Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket har ett generellt uppdrag från regeringen att hantera och förbereda frågor som följer av att Sverige ratificerade Världsarvskonventionen 1985. Riksantikvarieämbetet är den myndighet som har det övergripande ansvaret för att bevaka Sveriges åtaganden enligt konventionen och dess tillämpning. Naturvårdsverket har myndighetsansvar för den del av

världsarven som är naturarv. Länsstyrelsernas ansvar för kulturmiljö och natur omfattar även världsarvsområden med dess värden. Säkerställande av platsernas universella värden (Outstanding Universal Value OUV) görs på lokal och regional nivå (skr 2001/02:171 s. 9 f.).

Juridiskt skydd av världsarven

Världsarvskonventionen kräver att anslutna stater har en adekvat lagstiftning och förvaltning för att kunna skydda och vårda sina världsarv (artikel 4 och 5 Världsarvskonventionen). Sverige anser att nuvarande regelverk uppfyller kraven i konventionen. Regeringen har bedömt att skyddet är tillfredställande för att uppfylla Sveriges förpliktelser enligt Världsarvskonventionen (skr 2001/02:171 s. 1, 9 och 18). Beslut som rör säkerställande av skydd och förvaltning av världsarven i Sverige fattas till största delen på lokal och regional nivå. Det är således Sveriges ansvar att tillse att gällande lagstiftning uppfyller konventionens intentioner.

Unescos övervakning

Om ett världsarvs värden antas kunna påverkas ska Sverige anmäla detta till Unescos världsarvscenter (enligt 172 § riktlinjerna för konventionens tillämpning Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention, July 2013) så att Unescos världsarvskommitté kan bistå i arbetet med att finna lämpliga lösningar. Organisationer och privatpersoner kan också uppmärksamma centret på olika förhållanden som potentiellt kan vara ett hot mot världsarvens värden (174 § riktlinjerna). Detta skedde t.ex. i mars 2013 då planerade vindkraftverk i närheten av världsarvsgrården Gästgivarv i Vallsta, Bollnäs kommun, anmäldes som ett potentiellt hot mot världsarvet Hälsingegårdarna. Centret är skyldigt att granska och följa upp sådan information och vid behov be statsparten kommentera och lämna ytterligare information. Centret och de rådgivande expertorganen Icomos och/eller IUCN¹ granskar sedan Sveriges svar. De mest angelägna förvaltningsärendena förs till världsarvskommittén för diskussion och beslut vid de årliga kommittémötena.

Kommitténs beslut är i form av en uppmaning till berörd statspart. Beslutet uttrycker kommitténs syn på fallet och anger nödvändiga åtgärder. Åtgärderna kan exempelvis innebära att statsparten ombeds inge ytterligare underlag (176 § riktlinjerna). Kommittén granskar såväl potentiell och reell påverkan på natur- och kulturvärden som skydd och förvaltning. Om kommittén bedömer att ett världsarvs värden är allvarigt hotade kan den välja att föra upp objektet på listan över världsarv i fara för att signalera allvaret i situationen och för att påkalla världens

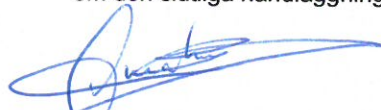
¹ Icomos, the International Council on Monuments and Sites
IUCN, the International Union for Conservation of Nature

uppmärksamhet. Den yttersta konsekvensen är att världsarvet avförs från världsarvslistan (176 § riktlinjerna).

Riksantikvarieämbetet vill förtydliga att myndigheten inte säkert kan förutse världsarvskommitténs bedömning av etableringens påverkan på världsarvet. Mot bakgrund av kommitténs restriktiva hållning bedömer myndigheten att det vore ett stort risktagande att tillåta uppförande av vindkraftverk i anslutning till världsarvet Hälsingegårdarna. Världsarvskommittén kan anse att världsarvet påverkas negativt och att Sverige därmed inte uppfyller konventionens åtaganden.

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Qaisar Mahmood efter föredragning av handläggaren Maria Wikman. Även tf enhetschefen Almir Cehajic har varit med om den slutliga handläggningen.

Qaisar Mahmood

Maria Wikman

Kopia till:
Länsstyrelsen Gävleborg
Bollnäs kommun
Ljusdals kommun
Ovanåkers kommun
Söderhamns kommun
Läsmuseet Gävleborg
ICOMOS Sverige

Vallsta [X 405] (Arbrå sn)

Motivering: Odlingslandskap i dalgångsbygd med rikt innehåll av fornlämningar och bebyggelse. (Fornlämningssmiljö). Uttryck för riksintresset: Inägomark, gravfält med bl.a. två högar, Vallsta by med en fortfarande tät bymiljö och representativ hälsingebebyggelse samt utanvidsbebyggelse med bl.a. soldattorp, övriga byar med utflyttade gårdar.